

Sygn.akt III AUa 705/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2014r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Elżbieta Zarzecka (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 stycznia 2014 r. w B.

sprawy z odwołania Z. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 lutego 2013 r. sygn. akt V U 1982/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 705/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 15 października 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), odmówił Z. B. przyznania prawa do emerytury pomostowej. Zdaniem organu rentowego wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał prac w szczególnych warunkach oraz nie udowodnił 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Z. B. w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o jej zmianę, zaliczenie mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu świadczenia usług kominiarskich w ramach prowadzonej działalności gospodarczej i przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 22 lutego 2013 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że w sprawie bezspornym było, iż Z. B. urodzony w dniu (...) ma ukończony wiek 62 lat, z zawodu jest kominiarzem. Początkowo wnioskodawca wykonywał pracę w charakterze kominiarza w Spółdzielni Usług (...) w B. Zakład w Ł., a od dnia 12 kwietnia 1991 roku prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług kominiarskich. Sąd Okręgowy w Białymstoku prawomocnym wyrokiem z dnia 27 września 2011 roku wydanym w sprawie VU 903/11 oddalił odwołanie Z. B. od decyzji organu rentowego z dnia 29 czerwca 2011 roku odmawiającej przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu

zatrudnienia w szczególnych warunkach. Obecnie wnioskodawca domagał się przyznania mu prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych. Mając na uwadze treść art. 4 ustawy, Sąd Okręgowy wskazał, że ustawodawca przewidział możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej przez osobę, która po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Z akt rentowych wnioskodawcy wynikało, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku udokumentował on okres pracy w warunkach szczególnych wynoszący 14 lat, 3 miesiące i 8 dni przy łącznym stażu ubezpieczeniowym w wysokości 28 lat, 10 miesięcy i 1 dzień. Powyższy staż pracy w warunkach szczególnych Z. B. osiągnął będąc zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Usług (...) w B. (...) w Ł. od dnia 5 stycznia 1977 roku do dnia 11 kwietnia 1991 roku. Natomiast od dnia 12 kwietnia 1991 roku wnioskodawca rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, świadcząc usługi kominiarskie na rzecz różnych podmiotów. Sąd Okręgowy wskazał, że ustawa z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych pozwala na zaliczenie pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jedynie w ramach stosunku pracy i tylko w pełnym wymiarze czasu pracy. Osoby prowadzące działalność gospodarczą nie są objęte przywilejami związanymi z możliwością przejścia na wcześniejszą emeryturę zarówno na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.), jak też w oparciu o przepisy ustawy i emeryturach pomostowych. Powołując się na stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, wyrażone w wyroku z dnia 12 września 2000 roku w sprawie K10/00, Sąd Okręgowy wskazał, że wołą ustawodawcy prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zostało ograniczone do tych osób, których ubezpieczenie wynikało wyłącznie ze stosunku pracy. Regulacje zawarte w wyżej przytoczonych aktach prawnych nie mają zastosowania do osób nie będących pracownikami, a więc również tych, którzy prowadzą działalność gospodarczą i nie podlegają ubezpieczeniu społecznemu odrębnemu od pracowniczego. Nie ma przy tym znaczenia, na czym polegała praca osób prowadzących działalność gospodarczą. Prowadzący na własny rachunek biznes nie mają takich samych uprawnień emerytalnych jak pracownicy, co nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. Mając an uwadze powyższe, sąd Okręgowy stwierdził, że świadczenie przez wnioskodawcę usług kominiarskich po dniu 11 kwietnia 1991 roku do chwili obecnej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie może zostać zaliczone do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż Z. B. nie posiadał w tym okresie statusu pracownika. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 1 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

Z. B. zaskarżył powyższy wyrok apelacją, kwestionując niezaliczenie mu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu wykonywania usług kominiarskich w ramach prowadzonej działalności gospodarczej od dnia 12 kwietnia 1991 roku.

Z treści apelacji wynikało, iż Z. B. wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny w całości aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie nie był sporny. W szczególności nie ulegało wątpliwości, iż Z. B. na dzień 1 stycznia 1999 roku udokumentował okres pracy w warunkach szczególnych wynoszący 14 lat, 3 miesiące i 8 dni oraz ogólny staż ubezpieczeniowy w wysokości 28 lat, 10 miesięcy i 1 dzień. Powyżej wskazany staż pracy w warunkach szczególnych, uznany przez organ rentowy, dotyczył okresu zatrudnienia wnioskodawcy na podstawie umowy o pracę w Spółdzielni Usług (...) w B. (...) w Ł. od dnia 5 stycznia 1977 roku do dnia 11 kwietnia 1991 roku. Natomiast wykonywanie przez wnioskodawcę usług kominiarskich od dnia 12 kwietnia 1991 roku w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie zostało uznane za staż pracy w warunkach szczególnych, co stanowiło kwestię sporną w niniejszej sprawie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych wskazano, że ustawa określa warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zatem ustawa wyraźnie określa, że jej przepisy dotyczące możliwości nabycia prawa do emerytury pomostowej dotyczą wyłącznie pracowników. W art. 2 pkt 3 ustawy wskazano natomiast, że użyte w ustawie określenie pracownika oznacza ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2a i ust. 6 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu takiej pracy podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu. W kolejnych przepisach ustawy określających zasady nabywania prawa do emerytur pomostowych ustawodawca operuje pojęciem „pracownik”, a więc chodzi tu o osobę wykonującą pracę na podstawie umowy o pracę, nie zaś ogólnie o osobę wykonującą pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze niezależnie od podstawy wykonywania pracy.

Art. 1. 1. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki: 1. urodził się po 31 grudnia 1948 roku; 2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5. przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 6. po 31 grudnia 2008 roku wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; 7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, spełniła warunki określone w art. 4 pkt 1- 5 i 7 i art. 5-12, a w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zatem mając na uwadze powyżej przytoczone przepisy, warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 roku.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że do stażu pracy w warunkach szczególnych można było zaliczyć Z. B. jedynie pracę wykonywaną na podstawie zawartej umowy o pracę. Tak wyliczony staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych był już przedmiotem sporu w sprawie przed Sądem Okręgowym w Białymstoku VU(...) Sąd Okręgowy prawomocnym wyrokiem z dnia 27 września 2011 roku oddalił odwołanie Z. B. od decyzji organu rentowego z dnia 29 czerwca 2011 roku odmawiającej przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Także w niniejszej sprawie okres wykonywania usług kominiarskich w ramach prowadzonej działalności gospodarczej od dnia 12 kwietnia 1992 roku nie mógł zostać zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych. W oparciu o przepisy dotychczasowe, a więc art. 184 i 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wnioskodawca wykonując usługi kominiarskie w ramach prowadzonej działalności nie był pracownikiem, nie mógł zatem wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy usług kominiarskich. Wykonywanie pracy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, wbrew stanowisku Z. B., przedstawionemu w apelacji, nie jest równoznaczne z wykonywaniem pracy w ramach umowy o pracę. Wykonywanie pracy w reżimie pracowniczym jest uzależnione od spełnienia przesłanek z art. 22 kp, w tym przede wszystkim osobistym świadczeniu pracy w miejscu i czasie

wyznaczonym przez pracodawcę. Natomiast wykonywanie pracy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej cechuje chociażby swoboda w dysponowaniu swoim czasem oraz brak elementu podporządkowania.

Nie sposób zatem uznać za tożsame wykonywanie pracy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej i pracy w ramach wykonywania umowy o pracę.

Wobec odniesienia się przez przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych do pojęcia pracownika, należy także zwrócić uwagę, że przy wykładni przepisów, w pierwszym rzędzie należy brać pod uwagę językowe (gramatyczne) znaczenie tekstu prawnego i jeżeli jest ono jasne, wówczas - zgodnie z zasadą clara non sunt interpretanda - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 sierpnia 2005 r. I UK 378/2004 OSNP 2006/13-14 poz. 218; z dnia 23 października 2006 r. I UK 128/2006 OSNP 2007/23-24 poz. 359; z dnia 29 stycznia 2008 r. I UK 239/2007 OSNP 2009/7-8 poz. 103; z dnia 4 marca 2008 r. II UK 129/2007 OSNP 2009/11-12 poz. 155; z dnia 19 maja 2009 r. III UK 6/2009 LexPolonica nr 2061497). Przy tych uwagach, dokonując interpretacji art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych, należy przyjąć, że nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt 3 ustawy ubezpieczony, którego dotychczasowy okres pracy nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. W niekwestionowanych okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy, prace wykonywane przez wnioskodawcę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, nie były ani pracami w szczególnych warunkach, ani w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym stanie rzeczy, uznając apelację za nieuzasadnioną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.